

העלון לאברכי כולל, בני הישיבות ולכל לומדי התורה

האיחוד בהידוד

המאחד בקרבו חידודים ותשובות בהלכה ובאגדה

לע"נ ר' שמעון יהודה בן הגה"צ ר' אברהם יעקב (זיידל) עפשטיין זצוקלה"ה

כרשת בשלח - שירה תשע"ג

גילון שלישי
שנת שבועית

דבר תורה

"ויושע ה' ביום ההוא את ישראל מיד מצרים וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים". שמות י"ד ל'

בשבוע זה בו אנו לומדים פסוקים אלו שבכל יום אנו משבחים ומפארים במ את ה' על הנסים שעשה עם אבותינו ועמנו, זו ההזמנות לעיין בהם מעט ולהבינם קצת יותר, והתועלת בזה מרובה במיוחד, שאם זכינו להתבונן בדברים ולהגיע להבנה מיוחדת, אזי בכל פעם שנאמר פסוקים אלו בתפילה, נוכל להגיע להבנה נוספת ותוספת כוונה.

הנה פסוק זה צריך תלמוד מ כמה פנים. ראשית מדוע כותבת לנו התורה כעת שה' הושיע את ישראל, הרי בפסוקים לפני זה כבר כתבה לנו התורה לפרטי פרטים את כל המהלך של הישועה, אם כן איזו ישועה נוסף התחדש בפסוק זה.

שנית, מדוע התורה כותבת על ישועה זו שהיתה 'ביום ההוא', הרי לפי כל המהלך של הפסוקים הקודמים, ברור שהיה זה באותו יום, הוא שביעי של פסח, שבו עברו ישראל בהרבה וכל המצרים טבעו עד אחד.

זאת ועוד צריך להבין, הנה עם ישראל היה בגלות מצרים מאתיים ועשר שנה, ומתוכם שמונים ושש שנות שעבוד נוראי, וכל אותם שנים רבות המתינו וציפו לגאולה שתבוא במהרה, וסוף סוף הגיע היום הגדול בו פרעה קורא בקול (שמות י"ב ל"א), "קומו צאו מתוך עמי גם אתם גם בני ישראל ולכו עבדו את ה' כבדכם", ועם ישראל יצא בעיצומו של יום המצרים, ככתוב (שם מ"א), ויהי בעצם היום הזה יצאו כל צבאות ה' מארץ מצרים", לכאורה במעמד זה היה להם להודות ולהלל לה' ולומר את השירה, ומדוע המתינו עד לשיביע של פסח.

האמת היא שרבותינו הראשונים כבר נתקשו בדבר, ועל כן כתבו לתרץ, שכל עוד שהיו המצרים קיימים, עדיין לא היו ישראל נושעים מהם, וכדברי הספורנו שהיו עבדים בורחים, ורק "במיתת המסתוללים במ לשעבדם נשאר הם בני חורין", ובהרחב דבר כתב באב"ע, "ויושע. עתה היו ישראל נושעים מיד מצרים, כי עד עתה היה עליהם פחד המלך, וכתוב כי המצרים טבעו בים, והיום לא השליכם אל היבשה, כי כן כתוב (שמות ט"ו ז'), תבגלעמו ארץ, על כן פירש וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים, שהיו ישראל על שפת הים וראו מצרים מת כאשר טבעו, וכע"ז כתב החזקוני בקצרה, "ואותו יום היתה הישועה שלמה, שמשם והלאה לא ראו" [וע"ע במלבי"ם מה שהוסיף בארן].

ובדרך פלפול יש ליישב, ע"פ המבואר בקידושין (ט"ז ב'), בסוגיא דהעקבה, שעבד עברי שברח מאדונו, חייב העבד להשלים את שנות עבדותו, "דתניא, מנין לבורח שחייב להשלים, ת"ל (שם כ"א ב'), שש שנים יעבד, ואיתא שם (י"ז ב'), "תנו רבנן, עבד עברי עובד את ה' ואתו עובד את ה'... הנרצע והנמכר לעבד כנענים, אינו עובד לא את ה' ולא את ה'בית", וכן פסק הרמב"ם ב"פ מהלכות עבדים ה"ב, "אדון שמת, אם הניח בן זכר, הרי העבד עובד הבן עד סוף השש... אבל אם לא הניח בן זכר, הרי זה יצא לחירות, ואינו עובד לא את ה' ולא את האח ואין צריך לומר שאינו עובד שאר הירשין. והנמכר לרג צדק או לעכ"ם, אפילו [את] הבן אינו עובד, אלא כיון שמת האדון יצא לחירות...".

ולפי הלכות אלו יעלה, שעבד עברי שברח קודם זמנו, אם האדון שלו הוא ישראל, איז מחוייב להשלים את שנות עבדותו רק כל עוד שהאדון או בנו חיים, אבל אם האדון מת ולא הניח בנים אחריו, או שאף בנו מת, אינו חייב להשלים, אם פקע ממנו עבדותו. ואם האדון שלו גר צדק או גוי, איז מחוייב להשלים את עבדותו רק כל עוד שהאדון עצמו חי, אבל אם האדון מת, גם אם הניח אחריו בנים ובנות, אחים ואחיות וכל משפחתו, אינו חייב להשלים, שאפילו אם היה עבד עד לשעת המיתה, במיתת אדונו הוא יוצא לחרות.

כשתבוננו במצבם של ישראל בשעת הגאולה, שנגאלו לאחר מאתיים ועשר שנות גלות, במקום עיקר הגזירה שהיתה לארבע מאות שנה, הרי שנדמו לעבד שנמכר לגוי שברח לפני הזמן והמועד, שדינו שחייב להשלים את שנות עבדותו, ועל כן, גם כאשר ישראל כבר נגאלו ויצאו ממצרים, עדיין היתה עליהם אמת נוגשה, שכלאורה יצדקו בדין שישראל צריכים לחזור ולעבדם עוד מאה ותשעים שנה עד שיסתיימו מנין ארבע מאות שנה, ואשר על כן, למרות שהם כבר יצאו ממצרים, עדיין אין זה הזמן לומר שירה, שיציאה זו הינה רק דחיה זמנית של המשך השעבוד.

אבל כאשר ראו בני ישראל את אדוניהם המצרים מתים על שפת הים, באותה עת הם הבינו שנפטרו מחובת השלמת עבדותו, שהרי עבד עברי יוצא במיתת אדונו הגוי ופקע ממנו שעבודו אליו, ואינו עובד את בנו או וירשיו, אשר על כן, כעת הוא הזמן לומר שירה, להודות ולהלל לה' בלב שמח על שהצילם מיד פרעה ומיד מצרים.

ולפי"ז מבואר מהו ה'יושע' ומהו 'ביום ההוא', שישועה זו המוחלטת היתה ביום ההוא, באותו יום בו ראו את מצרים מת על שפת הים.

לקוראינו הרבים בכל מקומות מושבותיהם שחי'

זכינו ובחסד ה' גלוינו יוצא לאור זה השנה השביעית, ומגיע לכל קצוי ארץ, ורבות קוראים מתענגים עליו מדי שבת בשבתו!

בכל שנה, לקראת ימי הפורים הבעל"ט, אנו זוכים להוציא גילון במהדורה מיוחדת וכמות מרובה, כאשר המדור המבוקש ביותר שבו, הוא ציור עם למעלה ממאה פרטים שצוירי ע"פ דברי חז"ל והמפרשים, ועל המעיינים בו למצוא כל פרט מפרט שצוירי כן ולא אחרת, ולהביא מקורות לדבר.

אלפי התגובות והתשובות המגיעים למערכת מעידים על ההתלהבות המרובה והתועלת הגדולה של הציבור מגילון זה, וזאת מלבד הביקוש הגובר לקבלת הגילון המגיע מכל קצוי ארץ, כאשר אין ספק שהזכות הרבה של זכיוי הרבים העצום שיש בזה, הוא עד לאין שינוי!

בשנה זו נענינו לבקשת רבים ובתוכניתנו שהציור יודפס בעזרת ע"ל דף כרוזום צבעוני, בכעשרות אלפי עותקים, להגדיל תורה ולהאדירה.

בכדי שנוכל להוציא את תוכניתנו אל הפועל, המערכת פונה ליגבורים בע"ל לבא להחליץ חושים לסייע בהפצת התורה, בהוצאות רבות להדפסת הגילון והפצתו בקרב הארץ, כאשר .

המחיר להנצחה בגילון: הנצחה בתיבה בכותרת הגילון (עד 4 הנצחות): כל אחד עבור הדפסת והפצת 2500 גליונות, 1500 שקל. הנצחה בתיבה קטנה בתחתית הגילון (עד 8 הנצחות): כל אחד עבור הדפסת והפצת 1000 גליונות, 600 שקל.

ניתן לפנות למכירתו בעניני הנצחה בא"י, בטל: 08-9743436, ובח"ל, בטל: 732-1-5973555, או במייל: Ichudchidud@gmail.com

כתב חידה

בחיקו של זקני הנביא ישבת, וחלק מקללתו נתקיימה בטומאתי.

לעצת החכמים לא שמעתי, ובעקבות כך השתלשלה אבדתי.

ממני נשדדו האוצרות, וחזרו לזרעי לאחר דורות.

מי אני?

רמז: דמות הקשורה לפרשה

תנכרות:הקשר בין הדמות לפרשה הוא בהזכרתה או ברמיזתה בפרשה אן בפרש"י

חילוקא דרבנן

כתוב (שמות י"ז ה'), "ויאמר ה' אל משה עבד לפני העם וקח אתך מזקני ישראל ומטף אֶשֶׁר הכית בו את היאר קח בידך והלכת", ופרש"י, "ומטף אשר הכית בו את היאר, מה ת"ל אשר הכית בו את היאר, אלא שהיו ישראל אומרים על המטה שאינו מוכן אלא לפרועניות, בו לקח פרעה ומצרים כמה מכות במצרים ועל הים, לכן נאמר אשר הכית בו את היאר, יראו עתה שאף לטובה הוא מוכן", ומשמע דא"פ שלל מה שהיה על ידי המכה הוא לטובתן של ישראל, כיון שלמצרים הוא פורענות, נחשב גם לגבי ישראל כן.

עיי ר"ה ל"ב א' במנתי", אין מזכירין [בתפילת ר"ה, בתוך] מלכות זכרונות ושופרות [פסוק] של פורענות, ושם ב"ב ב"ג, "אבל אם לא לומר מלכות זכרון ושופר של פורענות על נכרים, אומר", ומבואר דפורענות דגבי עכ"ם, טובה היא לישראל.

וצריך ביאור!!!

בין חידות

מה הקשר בין 'אריכות הדרך' שעשו בני ישראל ממצרים לארץ הקודש, לבין אחת ממצוות ליל הסדר.

מעשה רב

ראובן ושמעון בחורי הישיבה, מפעם לפעם מתארחים לסעודת ליל שבת אצל דודם המתגורר סמוך לישיבה בה הם לומדים. בית הדוד ידוע להם כבית בו מפידים על קלה כתמורה, החל מקניית מוצרים עם הנשר המקובל כמהודר ביותר, ועד בקיאותה של בעלת הבית בכל הלכות הקשורות לסעודה והזהירות המופלגת בהם.

באחת מלילות השבת שסעדו בבית הדוד, הוגש לפנייהם מרק חם. השנים קיימו בו מצוות עונג, אלא שלפעת הבחין ראובן בזוחלים זעירים בתוך צלחתו רוב הסעודה כבר סיימו מכבר את המרק, ואילו הוא ואחיו כמעט סיימוהו. ראובן לחש לשמעון אחיו שיבדוק בצלחתו אם יש בה אורחים, ולצערו הוא גילה שגם צלחתו הם הגיעו. בטרם התעשתו ממה שאירע להם, כבר סיימו כל המסובים את המרק וכבר לא היתה כל תועלת בגילוי הדבר לאחרים. בסיומה של הסעודה לאחר ברכת המזון ראובן ושמעון הודו למארחים על הסעודה הנפלאה, ובעדינות אף עוררו אותם על המכשול שיצא מתחת ידם, כדי שידעו להזהר ולהשמר ממקרים דומים.

בדרכם חזרה לישיבה דנו האחים ביניהם על המקרה המצער, כשראובן טוען שעליהם לשוב בתשובה שלימה על כך שנשכחו במאכלות אסורות של שרצים ורישעים, ואילו שמעון טען, שכיון שהם אכלו אצל אדם כשר ויר"ש, והלכה פסוקה היא, "עד אחד נאמן באיסורין", על כן דינם כאנוסים ולא מוטל עליהם כל אשמה.

לעומתו טען ראובן, שהיותו לפעמים אירעו בדברים כאלו, גם אם זה לא מצוי ל"כ, ואפילו אם רק על צד חוקק עלול להיות מכשול באיסורי תולעים, מוטל על כל אדם להתבונן בכל מאכל שהוא מכניס לפיו קודם שאוכלו, כדי שח"ו לא יכשל במאכלות אסורות, ועל כן, אם הם לא בדקו את המרק קודם אכילתו, עליהם לשוב בתשובה על העון החמור בו נכשלו.

השאלה היא, הצדק עם מי ?

מעניינא דסדרא

"...יצאתה בת קול ואמרה, מה לכם אצל רבי אליעזר שהלכה כמותו בכל מקום. עמד רבי יהושע על גלגלו ואמר, לא בשמים היא".

היכן לכאורה מצינו ע"פ פרשתנו, להיפך מדברי ר' יהושע?

כל הזכויות שמורות ליאחוד בחידוד ולרבים הכותבים - מודיעין עלית - ארץ ישראל

תשובה ל"מעשה רב"

בתשובה לשאלה, האם ניתן לשלוח 'תפילין' עם נהג מונות גוי, או שמא אסור למסור בדבי קדושה לגוי מחשש שינהג בהם בזיון, והאם יש עצה לכתוב על הנרתיק שיש בו זכוכית ויזהיר את הנהג על שמירתו.

מה שהתירו איסור דרבנן בשבת משום סכנת ענבים, אם החשש גם שמה יבזו התפילין ה"ו

א] בר"פ המוצא תפילין (עירובין צ"ה א') תנן: "המוצא תפילין מניסן זוג זוג וכו' ובסכנה מכסן והולך לו, ובגמ' שם צ"א א': "והתניא ובסכנה מוליכן פחות פחות מד' אמות, אמר רב כימיא, ואין בסכנת נכרי לא ובסכנת לטטיס", פרש"י: "בסכנת עכו"ם, דמבזו להו לתפילין, מוליכן. ובסכנת לטטיס ישראל, דקטלי ליה משום ממונו, ולתפילין לא מבזי להו, מכסן".

והנה בפשוטות סכנת עכו"ם, הכוונה שגזרו על המצות כהאי דאלישע בעל כנפים (שבת מ"ט א', ק"ל א'), אמנם לפרש"י בעירובין משמע, דגם בסכנת לטטיס גופא יש לחלק בין ישראל לעכו"ם, וכו' בבבבא ט"ו א' גבי מי שהחשיך לו בערש"ק, דהש"ס מחלק בין מונחין בראשו למונחין סתם, ומסיק גמ' דמיירי באופן שאין התפילין במקום שמור, ומקשה הגמ' דא"כ ה"ל הדין כבמתני' דעירובין דמניסן זוג, ומתרגיזין דמיירי ד"ל מנטרא מחמת גנבי, מהו דתימא רוב לטטיס ישראל גינהו ולא מזלזלי בהו, קמ"ל, ומבואר, דבעכו"ם בסתמא מזלזלין, גם שלא במקום שיש גזירה שלא להתייחס לתפילין, שהרי גם בזמן גיל משמע דלטטיס עכו"ם יש חשש לזלוזל.

אמנם י"ל דדוקא משום דלטטיס גינהו, ואין יודעים מה הם תפילין רק שאין להם חפץ בהם שאין יודעים שיש שום ערך, ע"כ משליכין אותן בזיון כשאר דברים שאין בהם חפץ, ולפי"ז במקום שיש להם בו איזה ענין, וכגון בנידוד שנושאים בתשלום, י"ל דלא חיישינן שיבזו התפילין.

ב] וע"ז בברכות כ"ג א' בנכנס לביה"ס דחולץ תפילין, ומניחן בחורין הסמוכין לביה"ס, אבל לא בחורין הסמוכין לרה"ר, והטעם אי' בגמ': "שימו יטלו אותם עוברי דרכים, ויבא ליד חשד", ומשמע דעל שבתם יחיישינן, ושמה י"ל דאה"ג גם מטעם שמא יבזו היה מקום לחשוש, אבל הגמ' נקטה טעם ששייך גם במקום דלא שכיחי עכו"ם, דמ"ג גם בישראל צריך לזהר, דאכתי משום חשד איכא.

בעובדא ארטובן שממע דמותו למסור חפץ לו קדושה לגוי
ג] ולכא"ו יש להביא ראיה היתר מסירת דבר שיש בו קדושה לעכו"ם ממש"כ מדרש (הובא בשאלות עקב, שאילתא קמ"ב): "ארטובן שלח לרבניו הקדוש חדא מרגליתא אנטימיטון (מין מרגלית יקרה מאד), ושלח ליה, שגר לי מילא טבא כותיה, כתב ליה חד פשוטה, ושיגר ליה. שגר ליה ארטובן, אנא שיגריית קך מילא דלית לה טימי ואת שיגרת לי מילתא דלא שוה חד פולר (ביקש ארטובן מרבי שישלח לי בתמורה למרגלית מתנה שערכה בערך המרגלית, כתב לו רבי מזהוה ושלח לו, חזר ארטובן ושלח לרבי בתמיהה, אני שלחתיך מלגלתי לך, ואתה שלח לי דבר שלא שוה אפילו מטבע אחת פשוטה). שגר ליה (רבי), את שיגרת לי מילא דאנא בעי למיטר יתה, ואנא שגריית לך מילא דאת דמיק ויהיא מנטרא לך, וכתבי יקרה היא מפנינאם וכל חפציך לא ישוו בה, חפצי וחפציך לא ישוו בה" (השיבו רבי, אתה שלחתי לי דבר שאני צריך לשמור, אני שלחתי לך דבר שאני ישר ויהא משמרת אותך). ולכא"ו, היות ארטובן הרי היה גוי, א"כ למה לא חשש רבי לארטובן יבזו את המזוזה, ובמיוחד שהרי לא ידע להעריכה אפילו בערך מטבע פשוט אחד.

ומסתברא שיש לצדד שרבי ידע שארטובן יבין שטמונו כן דבר מה שהוא לא מבין, ובודאי יזדרז לשאול את רבי מה כוונתו בזה, ע"כ ידע רבי שלא יבזנו, משא"כ במקום שיש חשש שיבזנו, ודאי לא היה שלוח לו.

אחאב קיבל שטר על שלא מסר ס"ת לגוי

ד] וראיתי להגאון הנצי"ב בהעמק שאלה' (שם אות ט'), שכתב: "ועי' סנהדרין דף ק"ב, דאחאב זכה שכיבד את

התורה במה שלא מסרה למלך ארם, הרי הורדת קדושה היא [כוונתו] דעצם זה שמוסרין ס"ת לגוי במקום להשיארו אצל ישראל, כבר הוי הורדת קדושה]. ויש לדחות, דשם היה מקום לחוש שלא ינהגו בה כבוד ספר תורה". והיינו דלכך אין זה מסירה לעובדא דארטובן, דגבי ארטובן ידע שינהגו כבוד.

היתר נתינת מזוזה לגוי מחשש איבה

ה] ועי' בב"מ ק"ד א', דהשוכר בית מגוי צריך לטול המזוזה כשיוצא משם, וכן נפסק ברמב"ם פ"ה מתפילין ה"א, ובפשוטות הטעם שלא יבזו הגוי, ועי' ברמ"א ביר"ד סי' רצ"א ב' שכתב: "ועכו"ם שביקש שיתנו לו מזוזה, ורוצה לקבעה בפחתו, אסור ליתנה לו, ונראה לי דמ"מ במקום דאיכא למיחש משום איבה, ושיגר משום זה לישראל שרי". והרמ"א לא ביאר מ"ט אסור ליתן לו, אם משום דמידי דמצוה שייך רק לישראל ולא לעכו"ם, דאז לכא"ו דוקא אם ישתמש בה כדרך שישראל ומלאכה ושיבטו, בפחת ביתו, רק אז אסור, או אולי האיסור מצד שהעכו"ם יבזה המזוזה, וכמ"ס סברא זו בשאלת יעב"ץ ח"ב סי' ק"ב (והובא בפ"ת יעב"ץ שם סק"ט), דלכך חייב ליתלה עמו.

ו] ועי' בעתקפתא דר"א פ"ה ה"ה [בנוסחאות כת"י], "אין מוכרים להם לא כלי זיון וכו', ולא ספרים ולא תפילין ולא מזוזות, ומבואר ששונה האיסור דמכירת תפילין לגוי, כמו בספרים ומזוזות.

אם יש חשש ברז שיהנהגו בזיון ודאי אסור למסור לעכו"ם

ז] ועי' בשו"ת דברי חכמים' מבעל הש"ד סי' ק"ה, שהאריך בזה, והביא בזה ה"באר שבע', דבארטובן היה קים ליה לרבי שלא יבזה המזוזה, והעיר ע"ז: "דס"ס א"ך סמך הנ"ל רבינו הקדוש, ולא חשש שתבוא לידו בזיון ח"ו ע"י רבים העכנסים ויוצאים בביתו, הן בעודו חי, ואף כי אחרי מותו לא יוכל לידע איך יתנהגו בניו, ואולי יהיה אחריו יזלזלו בה ח"ו", ועי' מה שמהאריך לבאר בכמה אופנים.

ובס"ת מביא תשובה שקבל מהגאון הנצי"ב, שכתב בתו"ד: "ואני עניי אחוז בדעתך, אשר ראה מענ"ב בהעמק שאלה, והיוצא משם לענין למכור ס"ת או לכתוב בשביל נכרי אם יש חשש שלא ינהגו בה כבוד, ודאי אסור בכל ענין אפילו יש חשש איבה, וכבר שנתבה אחאב במה שמסר נפשו ע"ז שלא נתן ס"ת למלך ארם".

חייב לקנות תפילין הנמצאים ביד גוי, כדי למנוע בזיונם

ח] והנה בשו"ע או"ח סי' ל"ט ז' כתב: "אין לוקחין תפילין ומזוזות וספרים מן הכותים יותר מכדי דמיהן הרבה, כדי שלא להרגיל לגנוב ולגלות" (מקורו בסוגיא בגיטין מ"ה א' ב', ע"ש), ובמ"ס סק"ז כתב: דמ"מ במעט יותר משוין, ייביין לקנות מהם, "בכדי שלא יבוא העו"ג לזלזל בהם", ושם בסק"ז מוסיף: "ומבואר בש"ס, דאסור לומר לעו"ג שיתנם בזול יותר מדאי, דלמא ירגו העו"ג וינהג בהם מנהג בזיון".

ט] חזינו מלך זה שהרבו לחשוש שעכו"ם יבזה התפילין, ולכן לכאורה היה מקום לאסור למסור את התפילין לנהג גוי. ומ"מ נראה בבנידוד" לנכח למיחש לזה, דכיון דהוא רק לשעה קלה ביד הגוי, שהרי אין חשש שיגנובו את התפילין, שהרי הוא פועל על חברת הסעות, ויוצגים את פרטי, וחושש לגנוב, וגם אין לו ענין לזכות התפילין, בפרט שאינו יודע מה זה, ואם יש לחוש שבסביבתו יזינו על הארץ, יתנו שיהיה בידו שיקר ונספת חוץ מנהרתיק, דלא מסתבר שישליך דרך זריקה אלא יניח בניחותא, שלא ישברנו, כי חלק מעבודתו גם לשאת חפצים, ומעונין שימשיכו לסמוך עליו. לכן נראה לכא"ו פשוט דשפיר עבד מי ששלח עמו במקום הצורך כבנידוד", בפרט שלא היה לפניו הברירה לשלוח עם יהודי התפילין.

י] ולדמי שיש בו "זכוכית" היכן שבריה טובה יותר, אפשר דומי למשנה לצורך זכוכית, כעין שכתב בס' 'תתן אמת ליעקב' פ"ה סי' י"ג, והו"ד בס' נ"ב שפתיים (להגר"נ) ירבו שלט"א, כ"ל א' אות ז' בחידושים], לענין השולח חבילת מצות לפסח, ורוצה לכתוב עליו זכוכית כדי שיזהרו בזה ביותר, ואם ישברוהו, וב'ניב שפתיים' שם מוכיח דגם באמירה אפשר לשנות, ע"ש.

יא] והלום ראיתי בשו"ת אמרי יושר ח"ב סי' קע"א

אות ב' שדן בארוכה לענין משלוח ס"ת בדואר, כאשר יש חשש שזיקוק כשאר מטענים, ובתו"ד כותב: "ולא דמי להא דמבואר ביר"ד סי' ס"ו רצ"א, דאסור למסור מזוזה לנכרי, דשם המזוזה בידו לעשות בה מה שירצה, ויש לחוש לבזיון, אבל הכא, ששולח ע"ז דואר בחתימות, וכלי בתוך כלי, לענ"ד אין חשש. ועי' בס"ח סי' תתקל"ד, דאין למשכן ספרים ביד נכרי, אפילו אם הספרים ביד יהודי, אם מוסר המפתח לנכרי, ועי' שם, דשם הרי ביד נכרי לבוא בכל עת ולקחם אבל הכא שאין רשות נכרי לעולם, ומעשה קוף בעלמא קעבדי הוליק התיבה למקום הנועד, ואין אתם יודעים מה יש שם, אין חשש בזיון".

ועי' בשו"ת בצל החכמה ח"ד סי' קמ"ב, שדן בשאלה הנ"ל, ומביא מהאמרי יושר, ונוקט ג"כ להקל, ומשום דזה רק לשעה קלה עד שייגיע למטוס. וכן מוסיף לצדד לקולא משום דהוא רק ספק, ע"ש. וסברות אלו שייכות לכאורה בבנידוד".

תשובה ל"חילוקא דרבנן"

בתשובה לשאלה, בהא דכתיב (שמות י' ז'), "ויעל הארצה להלל על כל אשר מצריתם וינהו בכל גבול מצריתם כבד מאד לפניו לא היה כן ארצה כמנהו ואחריו לא יהיה כן", ופרש"י, "ואחריו לא יהיה כן. ואותו שהיה בימי יואל, שנאמר (יואל ב' ב'), כמנהו לא יהיה מן העולם, למדנו שהיה כבד משל משה, כי אותו של יואל היה על ידי מינין הבה, שהיו יחד ארבה ליק חסיל גזם, אבל של משה לא היה אלא של מין אחד, וכמוהו לא היה ולא יהיה".
דמשמע דבמצרים היה רק מין אחד, ואילו בתהלים (ע"ח מ"ו - מ"ז), "ויתן לחסיל יבולם ויגיעם ארצה. יהרג בצרד גפנים ויקטומם בחזקת", ופרש"י, "בחזקת שם ארבה", ושם (ק"ה ל"ד), "אמר ויבא ארצה וילק ואין מספר", ומבואר שגם במצרים היו כמה מיני ארבה.

הרמב"ם שם מתרגם: "...בכל גבול מצרים" [הכתוב קודם לתיבות 'כבד מאד'] ממשך [היה כן ארצה לכתוב] לפניו לא היה ארבה כמנהו ואחריו לא היה כן שם [במצרים]. ויתכן, כי בעבור היות ארץ מצרים להם מאד ביאור, לא היה שם ארבה גדול, כי דרכו לבא בשני עצירות המטר, וכאשר הוא מוזכר ביואל".

מוסיף על כך הרמב"ן: "וכתב רבינו חננאל בפירושו התורה שלו, מעת ועתא משה רבינו ועד עכשיו, אין ארבה מפסיד בכל מצרים, ואם יפול בארץ ישראל ויבא ויכנס בגבול מצרים, אין אולם מלא יבול ארצה כלום עד עכשיו, ואומרים כי זה כבר ידוע הוא לכל. בא וראה, כי בצפרדע אמר רק ביאור תשארנה, ולפיכך נשאר ארבתמצח" [צפרדעים] עד עכשיו, אבל ארבה כתיב לא נשאר ארבה אחד בכל גבול מצרים, ועל זה נאמר (תהלים ק"ה ב') שיהוה בכל נפלאותיו. עד כאן לשון הרב". ועיין מה שהאריך בזה ב'צידה לדרך' עה"ת (מבעל 'באר שבע'), וראה תירוצים נוספים בתוספות השלם עה"ת ועוד.

והנה יש לזקק לשון רש"י 'ואותו שהיה בימי יואל שנאמר בו כמנהו לא נהיה מן העולם, למדנו שהיה כבד משל משה ע"י מינין הרבה שהיו יחד...', כלומר, שם בימי יואל היה אמנם ארבה כבד שכמוהו לא נהיה מן העולם, אך כבידו היתה רק מחמת הריבוי מינים שהיו, משא"כ בימי משה רבינו הוכובד היה במין אחד, דהיינו שבכל מין ומין בפני עצמו היה ארבה כבד מאד שכמוהו לא היה ולא יהיה. ועי' ביונתן בן עוזיאל, שתירגם: "לא היה כדון קשין גובא כדוותיה, ובתרי לא עתידי דיהי כן", ובפירושו יונתן' מבאר: "קדשה ליה מאי לא היה כן ארבה כמנהו, והרי היה בימי יואל, אלא שהארבה של משה היה קשה מה של יואל". וכפי מ"ש' כמבואר, ששאר כל מ"ש' כמ"ש' רש"י שהארבה שהיה בימי יואל היה כבד משל משה, למש"כ היונתן ששל משה היה קשה, דלגבי כל מין ומין בפני עצמו היה של משה קשה, שר"ר כעין חילוק זה ברא"ם, ע"ש.

נשמעת יותר, "מסתבר שזה עצמו אפשר החיוב, דלא היה איה פשריות לתפלת של האדם להתקבל, אפשר שאל היה תפלה כלל, ולא היה יוצא ידי מצות תפלה, ורק מכיון שכל תפלה אפשר שתקבל, יוצא אדם במצות תפלה, משום שאף אדם שלא אזיר במצות, אפשר שיש לו זכות שתקבל תפלתו לרצון בזכות אבותיו, וגם בזכות האמונה בהש"ת, וקיומו מצות תפלה עתה... ולכן כיון שבצבור נשמעת תמיד, ותפלת יחיד אף של אדם גדול וזקין, אינו ברור שתקבל, יש חיוב על כל אדם שיתפלל בצבור, ויהיו טעם זה שתפלת הצבור נשמעת יותר, עצם הדין ממילא".

7 עיין בשו"ת יד אליהו סי' מ"ח, שנבאר בה בא רש"י ללמדנו בזה, והבאנו דבריו הלן תערה 13.

8 יעויין בחידושי הרד"ל שם אות י"ד שנתקשה מה השייכות בין תלמי מלך מצרים לוקנים ברומי, וכתב, "טעות סופר, שנתלמי מלך מצרים היה ולא ברומי".

9 וכתב בפירושו מהר"י"ש שם, שהוא ע"פ נבואת ישעיה (ל' ג'), "כ"י יערוך ומתמול תפתה גוה הוא לפלך חוכן העמיק הרחב מכ"ה אש ועצמים הרבה נלימת ה' פנחל פצרות בצרה פה".

10 עיין ב'תוספות חדשים על מגילת תענית', פרק מי הצומות', שכתב בשם ששלח הקבלה, "וני" שר"ל שמרוב פחד היהודים

1 עושי"ת באר שבע סי' ל"ו, דבפשוטות המדרש משמע שהיה גוי, וכי"מ במהר"א פולדא על הירושלמי פ"ק דפאה ה"יא. אמנם בפני משה שם כתב שהיה יהודי, וצ"ע.

2 ועי' בשו"ת ב"י יו"ד רפ"י סק"ו, ובס' 'אהלך באמיתך' עמ' ק"י, ושו"ת 'ודברת בס' סי' ער"ב".

3 ולגבי החשש שמא יבזו המזוזה אחרי מותו, כתב באג"מ יו"ד ח"א סי' קפ"ה, דחשש זה הוא חשש רחוק, ורק מדרבנן יש לחוש. ומוסיף: "דכיון דחשש רחוק הוא שיבזה המזוזה, סובר החושש שאין זה אסור משא"כ מדרבנן, אלא חומרא בעלמא שצויה מהר"ל להאמיר (ע"י) ליה"ט שם בסוגריים שמקורו במהר"ל), לכן יש להתייר אף בשביל חשש הפסד ממון לבד". ולחלו על מוסף האג"מ, "ומה שרבי לא החזיר אף שארטובן לא ביקש שישלח מזוזה, הוא משום שהיה לו איזה צורך גדול בזה, ואף שלא הוזכר זה".

4 וכידוע שבשואות יהדות אירופה, היה הרבה דו"ד לענין הבאת תפילין למקום שיתכן שיתפסע ע"י העו"ג, ויבזום, ועי' ע"ז י"ח א' דר"ג בן קיסמא תמה על ר"ח בן תרדיון ששלח מלמד תורה בריב"ס ע"י עמו, שע"ז עלול ח"ו שישפיר הס"ת ע"י האויבים, ועש"ת מנחת יצחק ח"ג סי' ג'.

[ובנותן ענין להביא כאן המעשה מהרה"ג ישראל שטרן ז"ל

תשובה ל"מבין חידות"

בתשובה לשאלה, איזה מהתפלות שאנו מתפללים מידי יום, נתקנה במטרה שנתפלל בכוונה.

כתב ב'דרשות' ה' י' שו"ת (עמ' קכ"ו): "וע"כ אמרו אמת ויצ"ט דאורייתא שיש בה זכר ליציאת מצרים, וכן בערבית אמת ואמונה, לכן חיובו לסמוך גאולה לתפלה אפילו בערבית כר' יוחנן.

והטעם, כי בזכרוננו גאולת מצרים, והניסים שעשה השם עמנו, וכי קרבנו לעבודתו ולקלטו, נפתל בכוונה יותר, והשם ישמע תפלתנו, כמ"ש משל לעבד שהקיש בפתח המלך, בא המלך, אם מצאו שם מקבלו ומכניסו, ואם לאו כוונתו עליו...

ועוד נצטוונו לשים מזוזה בפתחנו לזכור חסדי השם גם בתפלה ובק"ש בוקר וערב, כי זכירת האותות והמופתים הוא עיקר גדול באמונתנו"

תשובה ל"מעניני סודרא"

בתשובה לשאלה, "כל מצוה שהיא חובת הגוף, נוהגת בין בארץ בין בחו"ל" (קדושין ל"א). היכן לכאורה מצוינו ע"פ פרשתינו להיפך מכלל זה (לדעת אחד מהראשונים).

הנה נאמר בפרשתינו (ל"ג י"א), "והיה כי יבאך ה' אל ארץ הכנעני כאשר נשבע לך ולאבתך ונתנה לך". וכתב בזה הרמב"ן באן, "והיה כי יבאך ה' אל ארץ הכנעני. בעבור כי מצות פטר חמור איננה נוהגת אלא בארץ".

ולכאורה צ"ל, דמבואר ברמב"ן, שאין מצות פטר חמור נוהגת בחו"ל, אלא בארץ בלבד, וא"ל"פ שמצות פטר חמור היא 'חובת הגוף', ומבואר בקדושין שם, דכל שהוא חובת הגוף נוהג אף בחו"ל, וביותר צ"ב, שהרי להדיא איתא בקדושין שם, דמצות פטר חמור נוהגת אף בחו"ל.

וענין ההיחידא בברכי יוסף (ו"ד סי' שכ"א אות א'), שעמד בזה וכתב, "...הכי אתמר בהדיא פ"ק דקדושין (ל"ז א'), דפטר חמור נוהג בארץ ביהודה לארץ. וכן כתב כל הפוסקים. ושמעתי מקשים על מ"ש הרמב"ן בפרוש התורה פרשת בא, וז"ל, והיה כי יבאך ה' אל ארץ הכנעני, בעבור כי מצות פטר חמור איננה נוהגת אלא בארץ, עכ"ל. ולפום ריהטא כדאיתא בכתבן פדמתי כי קשים. ועוד אשוב אתפלא דהרב ז"ל, גופיה ביהודי קדושין סוף פ"ק (שם), שקיל וטרי בהך סוגיא, ומבאר מדבריו שם בחידושי, דקים ליה לש"ס דפטר חמור נוהג אדאורייתא בחו"ל, ע"ש.

ובשנינו ברה"ט (ו"ד שם), כתב החיד"א, "בברכי יוסף כתבתי דמקשים על הרמב"ן פ' שכתב דמצות פטר חמור אינה נוהגת אלא בארץ, והוא היפך הש"ס והפוסקים וכו'. ואחר זמן עלה במחשבה ליישב דמ"ש הרמב"ן אינה נוהגת אלא בארץ, היינו למעט שאינה נוהגת במדבר כד שאל באו לארץ, וכן מוכח לשון הרמב"ן, אבל כשיבואו אל הארץ, מן היום והוא תנהה בכל מקום".

ובסיוע דבריו צ"ל החיד"א למה שכתב ב"עיר און' (עין זכור) מערכת ט' אות ט"ו, שתיקף שם ל"כ כענין זה, שכל כוונת הרמב"ן רק לאפוקי שלא נתחייבו במצוה זו אלא מעת ביאתם לארץ, ומבואר גם בהמשך דברי הרמב"ן, שכתב לחלק, להבכורות שנולדו במצרים, נתקדשו מיד בשעת הציווי קדש ל' וגו', אבל אותם הנוצרים ממדבר, עדין נהוהו אחר"כ הציווי והיה כי יבאך וגו', והיינו שהיה מתחייבים בפדיון רק בביאתם לארץ, וזה בין בבכור אדם, ובין בבכור בהמה, וזהו כדעת ר"ל בבכורות ד' ב' בפלוגתא דס"ל דלא קדשו בכורות במדבר, וצ"ל וכו' רש"י בפרשתינו כאן.

וע"י עוד ברמב"ם פ"א מהל' בכורות ה"ה, ובנ"כ שם, וכן במש"כ החינוך סוף מצוה ח"ח, ונוהגת מצוה זו וכו', ובמנ"ח שם, ובש"ת תשובה מאהבה ה"ח סי' ת"ה. וע"י בשמ"ר (ל"ט ח'), "קדש ל' כל בכור, רבי נחמיה שאף מצוה אחר הקדוש ברוך הוא לישראל כשתבאו לארץ תעבירו כל פטר רחם ל', וע"י ביפה תואר וע"י יוסף ושאר מפרשי המדרש שם.

תשובה ל"כתב חידה"

מי אני: "תלמי [מלך מצרים]".

דמות הקשורה: רש"י שמות י"ב מ', "שלושים שנה וארבע מאות שנה. בין הכל, משנוול יצחק עד עכשיו היו ארבע מאות שנה... וזה אחד מן הדברים ששינו לתלמי המלך".

על מלכות גדולה מלכתי – שתלמי מלך על ארץ מצרים שהיא מלכות גדולה.

שתלמי מלך על ארץ מצרים, כדאיתא ברש"י מגילה ט' א', "תלמי. מלך מצרים היה".

ומצרים היא מלכות גדולה, כדאיתא בפסחים צ"ד א' ותענית י' א', שהיתה ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה, ל' א', שמע, מצרים היא ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה..."

ועל הרשעים בגהנום נצטערי – שתלמי המלך נצטער על הרשעים הנענשים בגהנום.

שתלמי נצטער על הרשעים שגהנום, כדאיתא בב"ר י' ט', "תלמי המלך שאל את הזקנים ברומי, בכמה ימים ברא הק"ה עולמו. אמרו לו לשהה ימים. אמר להם, ומאותה שעה גיהנם ניסוקת לרשעים, אוי לעולם מדיני".

בראשונה על החמשה ציויתי – שפעמיים ציוה תלמי לתרגם את התורה ליוונית, בראשונה כשציוה על חמשת הזקנים לתרגמה.

שתלמי פעמיים ציוה לתרגם את התורה ליוונית, ובראשונה ציוה על חמשת זקנים לתרגמה, כדאיתא במס' סופרים פ"א ה"ז, "מעשה בחמשה זקנים שכתבו לתלמי המלך את התורה יונית, והיה היום קשה לישראל כיום שנעשה בו העגל, שלא היתה התורה יכולה להתרגם כל צרכה", ופסחות הדברים שאותם חמשה זקנים כתבו את התורה בציוויו של תלמי. וע"ע להלן.

ולאחר מכן את הזקנים כינסתי – שלאחר שחמשת הזקנים כתבו לו את התורה בראשונה, חפץ תלמי בתרגום יותר מדויק ועל כן כינס שבעים ושנים זקנים, שיתרגמו לו שוב את התורה.

שתלמי כינס שבעים ושנים זקנים שיתרגמו לו שוב את התורה, כדאיתא במס' סופרים פ"א ה"ח, "שוב מעשה בתלמי המלך שכנס שבעים ושנים זקנים והושיבם בשבעים ושנים בתים, ולא להל להם על מה כנסם. נכנס לכל אחד ואחד מהם, אמר להם, כתבו לי תורת משה רבכם..."

והנה ממה שהברייתא מתחילה בתיב' שוב', מפורש לכאורה שבשני המקרים מדובר באותו תלמי המלך שיכנס זקנים שיכתבו לו את התורה, אלא שמעשה שבעים ושנים הזקנים היה לאחר מעשה חמשת הזקנים, וכן ביאר בכסא רחמים שם".

איבא שהעיקר בגהנומי שם למד שמדובר בשני אנשים שונים שבראו בשם תלמי, שבמעשה חמשת הזקנים הוא כותב, "לתלמי. י"ב ל' שזוהו בן לאנני". ואילו במעשה שבעים ושנים הזקנים כותב, "בתלמי. י"ב זהו פילאדלפוס".

אמנם גם בגופו של דברים מצאנו כמה דעות בחז"ל, שמבסות ספר תורה (פ"א ה"ח) איתא, שהיושם שהיה קשה לישראל הוא זה שבו תרגמו את התורה על ידי הזקנים הרבים¹², "שבעים זקנים כתבו התורה לתלמי המלך כתובה יונית, והיה אותו היום קשה לישראל כיום שעשו את העגל, שלא היתה התורה יכולה להתרגם כל צרכה", הרי שאף בתרגום השבעים זקנים עדיין התורה לא יכלה להתרגם כל צרכה והיה יום קשה לישראל.

ובעצם מעשה זה של שבעים ושנים הזקנים, הוא מוזכר במקומות רבים בחז"ל, מגילה ט' א', ירושלמי

מגילה פ"א ה"ט (י"ב ב'), ב"ר י' ט' ועוד הרבה וכדלהלן. ובענין המועד בו איירע תרגום התורה, איתא במגילת תענית, ב'פ"ק ימי הצומות" (והוא הוספה שחברו חז"ל לאחר שנכתבה מגילת תענית, הובא בה"ג וסידור רע"ג ומחזור ויטרי רע"א וכל בו ס"ג ושבה"ל רע"ח, והובא להלכה בטור סי' תק"פ), "בשמונה בטבת נכתבה התורה יונית בימי תלמי המלך, ותלמי ברא לעולם שלשה ימים", וכן פסק בטור שם (הלכות תענית), "כתב בה"ג, אלו הימים שמתענין בהם מן

התורה, והמתענה בהם לא יאכל בהן ולא ישתה עד הערב... בח' בטבת היה מעשה דתלמי המלך...", וכן בשו"ע שם ס"ב.

לנסים זכו החכמים מפני גזירתי – שמפני גזירתו של תלמי לתרגם את התורה, זכו החכמים לנסים שבאותם מקומות ששינו מהתרגום, כיוונו כולם לדעה אחת.

שהחכמים שינו מהתרגום ובנס כיוונו כולם לדעה אחת, כדאיתא במסכת סופרים פ"א ה"ה, "שוב מעשה בתלמי המלך, שכינס שבעים ושנים זקנים, והושיבם בשבעים ושנים בתים, ולא להל להם על מה כינסם, נכנס אחר כל אחד ואחד מהם, אמר להם, כתבו לי תורת משה רבכם. נתן המקום ועצה בלב לב לאחד, והסכימה דעתן לדעת אחת, וכתבו לו תורה בפני עצמה, ושלושה עשר דבר שינו בה, א. אלהים, ב. אר בארשית, ב. ויאמר א'הי אעשה אדם בצלם ודמותו, ג. ויכל בשרי וישבת בשבעי, ד. זכר ונקובי בראם, ה. הבה ארדה ואבלה שם, ו. ותצחק שרה בקרובה לאמור, ז. כי באפם הרגו שור וברצונם עקרו אבוס, ח. ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכיבם על נושאי אדם, ט. ומושב בני ישראל אשר ישבו בארץ מצרים ובארץ כנען שלשים שנה וארבע מאות שנה, י. את צעירת הרגלים, י"א. לא חמד אחד מהם נשאתי, י"ב. אשר חלק ה' אליהן אותם להאיר לכל העמים תחת כל השמים, י"ג. ולשמעו או לירח או לכל צבא השמים אשר לא ציוית לעובדם".

ובמנין הדברים ששינו ומה הם, מצאנו כמה דעות בחז"ל, עיין בתנחומים שמות כ"ב שהיו רק עשרה דברים, דאיתא שם, "זה אחד מעשרה דברים ששינו רבותינו לתלמי המלך בשעה שכתבו לו את התורה יונית". ואילו במגילה ט' א', הגמ' מונה י"א דברים, ובשמ"ר ה' ה' איתא, "זה אחד מ"ח דברים ששינו חכמים לתלמי המלך".

ובעיקר הדבר מדוע הותר להם לשנות את התורה ולא הוצרכו למסור נפש על כך, עיין בהערה¹³ שהבאנו אריכות דברים בזה משו"ת יד אליהו סי' מ"ח.

והלכה נתחדשה מחמת פקודתי – שמחמת פקודתו של תלמי לתרגם את התורה, התחדשה הלכה שניתן לכתוב את התורה ביוונית.

שהלכה היא שמוותר לכתוב את התורה ביוונית, כדאיתא במגילה ט' א', "דתניא, תפלין ומזוזות אין נכתבין אלא אשורית, ורבותינו התירו יונית... אימא, רבותינו לא התירו שיכתבו אלא יונית".

והלכה זו שניתן לכתוב את התורה ביוונית התחדשה משום מעשה דתרגום התורה על ידי תלמי המלך, כדאיתא שם, "ותניא, אמר רבי יהודה, אף כשהתירו רבותינו יונית, לא התירו אלא בספר תורה, ומשום מעשה דתלמי המלך...". והנה פרשה זו צריכה לתמוך, מדוע תתיר לכתוב את התורה ביוונית אחרי שתלמי עשה שלא כהוגן ותרגמה ליוונית.

וכתב הרמב"ם במגילה פ"ב בפינה"ש, "ומה שייחד לשון יוני משאר לשונות לפי שהיה ידוע אצלם, הלא תראה אמרו לעיל בספרי לא התירו שיכתבו אלא יונית, והטק לכן לפי שהם תרגמו את התורה בלשון יון לתלמי המלך ונתפרסם אצלם אותו התרגום עד שנעשה אצלם אותו הלשון כלשונם וכאלו הוא אשורית, וכך אמרו לשון יוני לכל כשר. ונוסף לכן היתה לשון זו חשובה בעיניהם".

וע"ע תרומ'ט שקליה פ"ה מ"ג, שער"פ דברי הרמב"ם הללו ביאר הטעם מדוע היה כותב על החותמת לכן עזאי בארמית ולר"ז יונית, וזאת משום שאחרי שנתרגמה התורה ליוונית, שהיו רגילים בשפה זו כמו בלשון הקודש.

ובחז"ט מגילה ח' א' כתב, דההיתר הוא מפני הנס שאירע להם, וראו בזה הוכחה לדבר. וע"ע חז"א אור"ח סי' ס' אות ט' ד"ה ומשמע, שכתב: "ומשמע מהא דאמר במגילה ט' א' לר"י דהתירו יונית משום מעשה דתלמי המלך, דרוש ביד חכמים לקבוע כבוד התורה כפי אשר יורו עליהם מן השמים בקביעות כבודו, ובלבד שיהא הדבר קבוע לכל ישראל ע"פ בידיה של כל ישראל", וכע"ז איתא ב"ר"ד סי' קס"ז אות ח' וי"ד סי' ח' אות י'.

עוד בענין תלמי, איתא במדרש עשר גלויות (הובא באוצה"מ עמ' 437), שהיה אחד מעשרת המלכים שנתגיירו, "עשרה מלכים שנתגיירו, והאלו הן: חירם המלך, עבד המלך, אנטיוגוס המלך, ותלמי המלך, מונבו המלך, טובאי המלך, בולן המלך, בתי המלכה, הילני המלכה, וברוריא המלכה".

בלבם דעה אחד. כך י"ל כוונת רש"י. ובפרק החלץ משמע דישיעה הוה מסר עצמו בסכנה ולומר למנשה האמת של הקושיא שהו רק משום דהוה ידע דלא מקבל האמת ויהרגינו בהנם ע"כ ברח, כך משמע ע"כ שד"ק לתלמי רש"י.

אח"כ מצאנו שהאריך בספר של"ח במסכת שבועות דף קפ"ה א' וכן מצאתי בפ"י ביש"ש ז"ל, שמעינן מהא ברייתא דאסור לשנות דברי תורה אף מפני הסכנה וחיוב למסור עצמו עליה, דלפי חד שינויי דתוספות שמלכות הרשעה גזרה עליהם כו' וא"כ היו להם לשנות או שניהם חייבים או שניהם פטורים אלא ש"ה אינם מחויבים למסור על קדוש השם עכ"ל. והנה כל דבריו בזה הם מוכרחים... עי"ש שהאריך בהפרשה זו.

14 עיניין בקבית ספר למלארי (מאמר א' ח"ב), שכתב: "ולענין הכתב והלשון שראוי לכתוב הן בס"ת הן בתפילין ומזוזות... וקבלה קדומה ביד הגאונים שמכמה ימים כבר נשתקע כתב יוני ונשתבש. וא"כ אף ס"ת צריכה כתב אשורי ואם כתבה בכתב אחר אף בלשון יוני פסולי".

עשו תענית ותפלות והישרור פיהם כמו שעשו בימי המן".
11 ועל גזירתו זו ומבית המחזור ויטרי סי' תקכ"ד.
12 ובברייתא שם לא מוזכר כלל שהיו שתי תרגומים, שמוזכר רק התרגום של שבעים הזקנים.

אך גם במנין הזקנים ישנם כמה שיטות, שבמסכת סופרים כתוב שהיו אלו שבעים ושנים זקנים ואילו במסכת ספר תורה מוזכר שהיו אלו שבעים זקנים בלבד.

13 עיניין בשו"ת יד אליהו סי' מ"ח שהאריך לבאר סוגיא זו של מעשה הזקנים, שכתב על דבריו שאף מפני המורה אסור לשנות את הדין, "אך קשה עמ"ש בפ"ק דמגילה ט' גבי תלמי המלך ששנו כמה דברים. וי"ל שהיה ע"פ רוח הקודש...

או צריכים אנו לדבר אנדה, נ"ח שכתבתי בו רש"י שכתב וז"ל תלמי מלך מצרים היה. ולכאורה אין לו הנחה מה כוונתו להודיענו בזה, ומה נ"מ איה היה מלך מצרים או לו, וכבר נתקשו בו רבים.

ואפשר דכוונת רש"י ז"ל לתרץ קושיא זו אך שינו את התורה כו', דהא אסור אפילו משום חשש סכנה כמ"ש מהרש"ל. ודוחק לומר שחילוק בין דין מדיני התורה דאז אין לשנות אף מפני הסכנה ובין שאר עניני תורה, דמהי תייתי לחלק בזה, דהא אפילו בפסוק א' כגון ותמנעו היתה פילגש כו' וכל התורה

אזכור אג בני החלפה לייחוד הפלגה עם פרט!

ישראל, שהם לא יהיו יהודים אלא גויים גמורים. המחשבות הטרידו את מנחם בכל עת, היתכן וג'וני שלאחרונה כה הקרוב ליהדות ישא גייה בת אל נכר ובניו יהיו גויים. בהתקרב המועד שלהם ללימוד המשותף, עלה בלבו רעיון מיוחד. הוא יקבע לחטות את הלימוד שלהם לאחת הסוגיות העוסקות באיסור חתנות עם גוי, ואולי כך יצליח למצוא את ג'וני את האיסור החמור שיש בנישואיו אלו עם האמה גייה, ומחמת כך הוא יעזוב את השיקצ'ה שלו וימצא יהודיה שעמה הוא יקים את ביתו בישראל.

במהלך החודשים הבאים ניסה מנחם בכל עת למצוא הזדמנות לחטות את לימודם לא עבר הצליחו להגיע אליהם, גם כאשר באחד בסופו של דבר הם לא הצליחו להגיע אליהם. אך כאשר באחד הפעמים סוף סוף הצליחו להגיע לסוגיא המדוברת, עוד בטרם התחילו בלימודה, התעוררה לג'וני שאלה מסוימת וכל ניסוח הלימוד הוסיף לסוגיא אחרת. ככל שארכו הימים כך ניסה מנחם עוד ועוד לפעול באופן זה, אך בסופו של דבר לא עלתה בידו.

מועד נישואיו של ג'וני עם אותה שיקצ'ה הלך והתקרב, וג'וני שלא ידע כלל מהאיסור החמור שבדבר, היה עסוק בהכנות הרבות לחתונה ורכישת כל מה שצריך לביתו החדש ששכר, בו עתיד להתגורר אחרי החתונה. ג'וני שלח הזמנות לכל רעיו וחבריו, ובתחילה רצה להזמין גם את מנחם שיבוא לשמוח עמו בשמחתו, אלא שכל עת הוא זכר את תגובתו כשסיפר לו על ארטיסטי, והבין שזה מחמת העצר שלו על שלמרות גילו המבוגר, נשתיח אחד מה'עלסטרעור בחורים' בשיבה, עדיין לא מצא את כלתו, על כן חשב בלבו שבכדי שלא לצער, הוא ימנע מלהזמין לחתונה.

בצהרי אחד הימים ישב לו מנחם בהיכל הישיבה והגה בתורה, ולפתע התעוררו לו מחשבות קשות, שבמניעתו לשוחח עם ג'וני ולהעמידו על האמת המרה בדבר נישואיו שהוא מתכנן בקרוב, יש לו שיכות למעשה נבלה נוראי זה. המחשבות הטרידוהו עד מאוד, וככל שניסה לדחוקם לדחותם לא עלה בידו. הוא ניסה לחזור לתלמודו, אך ללא הועיל, במקום שיראה ויקרא את האותיות הקדושות של הגמרא, אלא ראה לפניו בילע של אותיות הנראות רוקדות, ודימה להנפשו שמי יודע מה יעלה בסופו של ג'וני, אולי בסופו של דבר מחמתו הוא ינשא עם אותה שיקצ'ה.

כאלו יהודי שיש לו ספק במעשיו ואורחותיו, שהוא פונה אל רבו ופורש בפניו של שאלתו ומקבל את הכרעתו גם אם היא אינה מוצאת חן בעיניו ולא אותה הוא ציפה לשמוע, כך עשה מנחם. הוא קם והלך לרבו המובהק, הממשיח של הישיבה, וסיפר לו על עיקרי הדברים, ושאל אותו מה 'ה שואל מעמי בשעה זו, מה לעיל לעשות בכדי למנוע נישואים נוראים אלו ומה מוטל עליי כדי שהם לא יזקפו לחובתו.

המשיח השיבו, שאמנם כן שגם אם הוא יעורר את ג'וני בדבר האיסור החמור שיש בנישואיו אלו ומה שזרעו כלל לא יהיו יהודים, הסיכוי קלוש מאוד שג'וני יעזוב את ארוסתו ויבטל את נישואיו, ובמיוחד שכלל הנראה מועדם קרב בלו, אבל עליו מוטל להתקשר אליו ולבקש ממנו שברצונך לומר לו דבר חשוב, ותסביר לו בקצרה את הדברים, וה' יעזור לך שלמרות הסיכויים הגדולים, דבריו יעשו פירות. הסיף המשיח ואמר, תמיד כעת פרוק תהלים להצלתך, ואף אני אפתלל שתצליח, ומיד לאחר מכן נתקשר אליו ותאמר לו את הדברים. מנחם שאל את המשיח אם ניתן לדחות שיחה זו למועד בו יגישו יחדיו, אבל המשיח היה נחרץ בדעתו, שהייתו כולו ידע בו מתקריבו לחתונה יהיה לג'וני יותר קשה להפדר מהשיקצ'ה שלו, על כן עליו להתקשר עליו מיידי.

לאחר תפילה קצרה שה' יצליח דרכו, התקשר מנחם לג'וני, כשהוא מתקשה להסתיר את סערת נפשו מפני הדברים שהוא עומד לומר לו. בתחילת השיחה, כשנמנח אמר לו שיש לו דבר חשוב לומר, שאל ג'וני אם ניתן לדחות שיחה זו למועד מאוחר יותר, לעוד שבוע או שבועיים, אך חזקה היתה עליו דברי המשיח, והוא ביקש מג'וני שלמרות רוב עיסוקיו יקדיש עבורו דקה או קדושים. ג'וני שהיה תוך כדי נסיעה, הפעיל את הדיבורית והחל לשמוע את דברי מנחם.

כשמע ג'וני את הדברים הנוראים שמנחם אמר לו, שעברו שגדל באיורה המתירנית של ארצות הברית, יחד עם כל הדיבורים המימים אודות שיוון מוחלט בין העמים, יהיו לתדהמה והלם מוחלט. הוא לא העלה בקצה דעתו שיש איזו שהוא קשר בין עובדת היותו יהודי בן לעם הנבחר, לבין החומרה הנוראה בנישואיו אלו. הדברים שנפלו עליו בהפתעה מוחלט הבחילה אותו עד מאוד, ולפתע נשמעה חריקת בלמים חזקה, ולאחר כמה רגעי שקט מפחידים עד אימה, סיפר לג'וני למנחם, שדבריו אלו גרמו לו להלם מוחלט והוא כמעט התנגש ברכבים אחרים, על כן הוא עצר בצידי הכביש. תבין, אמר ג'וני, הערב מתוכננת להיות החתונה וכעת הוא נבטיעה לחתונה.

מנחם הבין שזו לא העת לדיבורים, אלא אמר לו שהוא מתפלל לה' שיתן לו את העצה הנכונה מה לעשות בנישיון הקשה והנוראי שהוא העמידו בפניו. מיד עם סיום השיחה, הוא עזב את המשיח בפרטי הדברים, ויחד עם המשיח הם התפללו לה' שיציל את ג'וני מפניולת הנוראה הלזו ויתן לו כח לעמוד בנישיון נוראי וקשה זה.

בבואת המשיח מנחם לא שב והתקשר לג'וני. המשיח אמר לו שאם הוא עמד בסנין, בודאי שהוא יצור עמו קשר, ואם חלילה הוא נשא בת אל נכר לאשה, מן הראוי שלא יחפש להיזר עמו את הקשר מחשש שהדבר יכיל להשיפע עליו לרעה, וכן להפנותו לרבינים העוסקים במלאכות קשות אלו. ולצער הרב של מנחם, ג'וני לא חזר אליו ואף לא יצר כל קשר במשך תקופה ארוכה. מנחם הבין שכלל הנראה לג'וני נשא את אותה השיקצ'ה לאשה, ועל כן הוא חזר לו ראה כל ענין בלימוד המשותף, ואולי הוא מרגיש שאחר שנשא גייה לאשה, שוב אין לו כל שיכות ליהדות, דבר שאינו נכון

שלי שבביל להפיג את שיעמומו של כל אחד. אבל אם הוא יחזור ויבקש להפגש וללמוד, אות וסימן הוא שרצונו בתורה ובמצוותיה, ועבור יהודי החפץ להתקדם בדרכי של תורה, יש לסייע בעדו ולהעלותו לדרך עם החיים ואלו כלי עולם.

כשג'וני הגיע במועד שדבק, קיבלו מנחם בחן ונעימות, אלא שהדבר היה עבורו פלא גדול, הוא היה בטוח שאותו נער יהודי מסכן שאינו יודע דבר על יהדותו, לא יגיע כלל לפגישה. מה לו לעצור פתאום אמריקאי, להתעניין ביהדות ובמצוות. ראשית מנחם הסביר לו אודות בריאת העולם, שה' ברא את העולם בששה ימים וביום השביעי שבת נוח. ולאחר מכן החל לספר לו על אברהם אבינו וחיפשו שחר מי שברא את העולם, עד שה' נגלה עליו, וכאשר כבר ידע את האמת על מי בורא העולם, הוא על חשש להתעמת עם אביו ומשפחתו, לא גיפוץ הפסילים וליכוחו עם נמרוד שבו הצליח להוכיח לו שאינו אלוה אלא ליד אשה ובשר ודם כשאר האנושים, והשלכתו לתוך כבשן האש והצלתו בידי ה' מידיו על הקמים עליו.

עוד הוסיף וסיפר לו על ירידת יעקב אבינו ובניו מצריימה והשעבוד הקשה שעברו בו, עד שה' הציל את ישראל מידיהם הרעות בעשר מכות שהוכיחו את שלטונו המוחלט של הקב"ה על כל המצאע שברא, וסופם יציאו ממצרים וקיבלו את התורה במעמד הר סיני לעיני כל ישראל שראו את הקולות והלפידים ושמעו קול ה' כשהוא מכריז ואומר 'אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים'. בעמדם זה קיבלו ישראל את התורה, ואתח ממצות התורה היא לשבות ממלאכה ביום השבת, ועל כן, הסביר מנחם, היות והפעלה חשמלית אסורה לעיני שבבת, לכך העדפתי להמתין זמן רב בגשמים הסוערים ולהנמנע מלהלוח על הכפתור ברמזו.

ולגבי חששך שהשבת הוא יום קוש, האמת היא שהשבת היא היום הנפלא ביותר מכל ימות השבוע, מלבד מה שצפם שמירת השבת היא נותנת לאדם את ההנאה המיוחדת של הנפלאה, גם ההימנעות ממלאכה שזו עצמה מצוה, נותנת לאדם הרגשה נפלאה באמונתו שההנאה בשמירת השבת אינה דבר הניתן לתיאור, אלא כל מי שהתנסה בו אפילו פעם אחת, שוב אל צריך להסבירם ודיבורי, ועליו אמר 'טועמיה חיים זכו', שרק מי שטועם את קדושת השבת, יכול להבין ולהרגיש כמה עונג יש בו, ולא מורגש כל קושי.

עד לאותה עת ידע ג'וני שהוא יהודי, אך לא היה לו כל מושג כלל על המעלה של יהודי על פני שאר אומות העולם. כעת שמע לראשונה על מעלת עם ישראל, שאנו נחשבים בינם אהובים של הקב"ה, והוא מנהיג אותנו ברחמי בכל עת ודואג לטובתנו ולצרכינו. ג'וני ביקש ממנחם לשוב ולהפגש עמו שוב בשבוע הבא, עד שיקבל לעצמו זמן בו הוא נפגש עם מנחם בכל שבוע, בו הוא למד ממנו וסודות רבים באמונה, ואף החל לשמור ולקיים מעט מצוות ככל שישל, כאשר מנחם מתייעץ עם המשיח בשיבה על כל צעד ושעל ללימודו והדרכתו לג'וני.

במהלך החודשים שעברו וחלפו, ג'וני התקדם רבות בלימוד היהדות ויסודותיה, ובמשך הזמן הפגישתו השבועית ידיו ללימוד, בהם מנחם לימדו מעט גמרא והלכה, כאשר לימדו זה היה בשבילו התאמצות גדולה וקשה, שאפילו את אותיות הא"ב הקדושות הוא לא הכיר, כך שורה שורה התקדמו בלימודם המשותף, כאשר הסיפוק הרב שהרגיש ג'וני בלבו נתנו לו את הכח להמשיך ולהתמיד בלימודו זו, יחד עם דברי הקידוש שעודדו מנחם על השכר הרב בצפון לו, לפי דברי חז"ל שלימדונו 'לפום צערא אגרא', שלפי הצער כל השכר, וה' שש ושמה עליך בנו אהובו העוסק בתורה הקדושה למרות הקושי הרב שיש לך בהו.

באחד הימים הגיע ג'וני ללימוד השבועי כשהוא לבוש חגיגי ושחמו טוב לב, ובשמחה מיוחדת מספר למנחם שאמש הוא התארס עם כלה טובה לו וחכמה בעלת מעלות רבות. מנחם שמח לשמוע מנחם את הבשורה המשמחת וכשהוסיף לג'וני וסיפר לו, שמדובר בבתו של שופט בית המשפט העליון בפינתם, ותמאס וזיטר. כשמעו מנחם את שם אבי כלתו, לפתע החל מנחם להרגז. ג'וני שלם הבין מה אירע לו, היה בטוח בלבו שכווא למנחם הדבר שהוא עדיין לא התארס, ועל כן, בכדי להפסיר את האוירה אמר לו את דברי חבריו לעבודה כשנודע להם הבשורה, שבעת, כחתי על שופט מדינה, יש לו מספיק 'קשרים' כדי שלא יצטרך פרוטקציה בשום תחום. מנחם ברכו בברכות רבות שה' יעזור לו בכל מה שהוא צריך, והם החלו ללימודם.

באותו יום מנחם כלל לא היה מרוכז בלימוד, ככל שניסה להסיר מעל לבו את מה שהציק לו, הוא לא הצליח. המחשבה הנוראה אלוה האפשרות שכלתו של ג'וני אינה יהודיה, החשה נתנה לו מנוחה. הוא החליט בדעתו שעליו לברר דבר זה אצל חבריו הבקיים בשמחתיהם והאישיותם של השופטים העליונים במדינה. שמו של השופט היה נומער לו כשם של ערל אמריקאי מצוי, אך הוא חשב בדעתו שלא נומער לג'וני מאומה עד שיהיה בידו מידע ברור בענין. באותו יום הם סיימו את חוק לימודם מהרה, מנחם אף שהוא אינו מרוכז כלל וכלל וראשו כאב עליו מרוב הסרעות שהיו במוחו, ועל כל שבערה מחצית השעה פנה מנחם לג'וני ואמר לו שכפי הנראה אינו חש בטוב, ועל כן לצערו עליהם להפסיק את הלימוד מוקדם יותר.

השנים נפרדו בברכות, ומיד עם יציאת ג'וני משערי הישיבה, הלך מנחם אל הממשיח העליון הציבורי שבישיבה, והתקשר לאחד מחבריו וביקש ממנו שיעבור עיבורו בחיפיות את דתו של השופט העליון ותוסס... ורעייתו, וכן האמה היא ימצאו לו או שלידיהם המה ילדיהם הביולוגיים. עוד באותו ערב הוא קיבל את המידע ממנו כה חשש. השופט תומס ורעייתו שניהם אכן גויים גמורים, ומעולם הוא לא אימץ ילד, אלא בנו ובתו המה ילדיהם הביולוגיים שאותם ילדה האם. כשהוברר למנחם כי אכן חששו נכון ואמיתי וכלתו של ג'וני היא גייה גמורה, לא ידע לשיית עצות בפנשו מה יעשה להציל את ג'וני מהאיסור הנוראי להתחתן עם גייה, מלבד מה שהוא כורת את המשך ילדיו מעם

הפסגה אליה אדם יכול להגיע באורחותיו והנהגותיו הנה, להיות 'בעל מעשה', שכל מעשיו המה כדת של תורה ובמדה נכונה, שכל הרואה אותו יכול ללמוד מכל פעולה ונהגתו אורחות חיים, את הדרך שאין ילך בה והמעשה אשר יעשה. שאדם זוכה לחיות ולחיות במעלה המיוחדת זו, ובמיוחד כשיודע שרבים לומדים מכל מעשיו ודבריו, מוטל עליו עוד יותר להשתדל שכל פעולותיו יהיו מדוקדקות בתכלית הדקדוק כדת של תורה, שחלילה אל ילמדו ממנו דבר שאינו נכון או הנון.

למרות שלא חכם זוכים להגיע למעלה מיוחדת זו, בכל זאת על כל יהודי שומר תורה ומצוות לדעת ולהשכיל, ובמיוחד על בני התורה, אברכי הכולל ותלמידי הישיבות הקדושות, שבכל עת ובכל מקום בו הוא נמצא, ישנם רבים המביטים עליו ולומדים ממעשיו, ובמיוחד אם מעשיו אינם כה מתוקנים. אחד שמקפיד לקיים את המצוות כתיקונם, תפלתו היא תפילה ושאר אורחותיה המה אורחות התורה, בהזדמנויות רבות הוא זוכה שאחרים לומדים ממנו את הדרך שילכה בה והמעשה אשר יעשו, אך אם של חלילה אחד שמולל בתפילה ומאחר בביאתו, או שמדבר במקומות האסורים בדיבור, תמיד יהיו כאלו אנשים רודים שמעשיו אלו יקהו אצלם את חומרת האיסור ויבואו לשבח אורחות חיים, שחלילה אין כל איסור בדיבורם הללו, ומחמת כך הם יכולים לילך בחשכם כל חייהם, כאשר הקיטור תלוי גם במי שקייר אצלם את החשיבות והחומרה של האיסור אלו.

באחד מלילות השבת הגשומים, כשהחליט מנחם לצאת מהישיבה לילוך' שלוש זכר' בלוגת אחד מאברכי הישיבה שהתגורר בסמוך, הוא לא חשב לרגע שברדכו זו יהיה מי שיתבונן בו ויעיבוד אחר הנהגתו, ומה יהיו ההשלכות הגורליות ממעשיו ודבריו באותו לילה. מנחם שהיה מבחוריה המופלגים של ישיבת 'תורת חיים' בדענווער שבמדינת קולורדו שבארה"ב, יצא מהישיבה עטוף במעילו, כשכאבות עת ה' שולח לא ברכתו בגשמים הרבים שירדו ללא הפוגה. לאחר הליכה לא ארוכה, כשהגיע לצומת הסואנת וביקש לחצותה, התעוררה לו בעיה. כבצמתיים רבים במדינות המתקדמות, הרמזור הלוכלי רגל אינו מתחלף לירוק בלא שהולך הרגל ילחץ על כפתור המסמן למערכת שיגשנו הולך רגל, ועל כן עד ששאל לחצו על הכפתור המיועד לכך, הרמזור של הרכבים משלך בירוק, ותנועת המכוניות הסואנת ממשיכה בלא הפוגה, בלא שניתן לחצות את הצומת. בכל ליל שבת מצויים ערלים עוברי אורח המבקשים לחצות את הצומת בלי ית, ועל כן לאחר המתנה קצרה של כמה רגעים מגיע גוי המפעיל את המערכת, והלכה פסקה היא, שגובשת עשה מעשה תעורר עצמו, מותר גם ליהודי להנות מנוח, וכאשר הרמזור מבחלף לירוק, עוברים עם אותו ערל. באותו ליל שבת, מחמת הגשמים הרבים יחד עם שעת הערב המאוחרת, לא נראו כמעט עוברי דרך ברחובות, וגם הם, לא היה אחד מהם שהיה צריך לחצות את הצומת, ולכן המינין מנחם בגשם הוסיף להזדמנות לחצות את הצומת.

לאחר כמה דקות ארוכות של המתנה הגיע למקום ג'וני המלי, בחור הנראה כגוי שהלך עם מטריה, ומיד כשנעמד בסמוך למנחם, לחץ על הכפתור המפעיל את הרמזור של הולכי הרגל. במהלך ההמתנה לרמזור הירוק, פנה ג'וני למנחם ושאלו, שכבר מרוחק הוא רואה אותו עומד כרב כמה דקות וממתיין לרמזור, וצריך לבדוק אולי יש תקלה ברמזור שהכפתור המיוחד אינו עובד. תוך כדי הדברים הציע ג'וני למנחם שימצא לעצמו מסתור מהגשמים העבים תחת מטריה. עודם מדברים והרמזור התחלף לירוק והגשמים ערפו יחדיו, כאשר מנחם מסביר לג'וני, שכיהודי שומר שבת אסור לו להפעיל מערכת חשמלית, ועל כן הוא נמנע מלהלוח על הכפתור, והוא המינין לשעת הכושר מנחם מדוע הוא הולך בגשמים כן, בלא מטריה, שאינו נראה כעני ואביון שאין לו כמה דולרים בשביל לרכוש מטריה, הוסיף ושאלו, ואולי גם מה שאין לו מטריה היא גבל שאתה יהודי.

מדוע אתה לך כן מתעניין במעשיו ומעשיו החרים, שאלו מנחם. זאת מחמת שגם אני יהודי, כי הורי יהודים שפעם בשנה ביום הכיפורים הולכים לבית הכנסת, השיבו ג'וני. בשמיעת הדברים נבהל מנחם עד מאוד, שאם כדבריו, הרי שהוא נהנה ממעשיו שבת, גם בעבירתו ברמזור ואף בהנאתו כעת שהוא עדיין עומד מתחת המטריה, מיד שבה איסור של הוצאה ואיסור של אהל, ועל כן יצא מי שמתחת למטריה הגדולה אל עבר מי הגשמים. ג'וני לא הבין מה פסול הוא מצא בו, אחרי שהוא משתף אותו בדבר יהדותו, מדוע הוא נמלט מליהות עמו מתחת המטריה. מנחם השיב לג'וני, שכפי הנראה יהודי ואסור לו לקחת מטריה, כך גם הוא, דינו כיהודי ואסור לו לעשות כן ואף ליהודי אחר אסור להנות ממנו.

זו פעם ראשונה שג'וני שמע דברים ודיבורים כאלו, על כן פנה אל מנחם וביקש ממנו שייסביר לו מעט אודות היהדות והיהודים, מדוע אסור ללכת עם מטריה בשבת, ולמה אין להפעיל מערכות חשמליות בשבת, וכי השבת היא היום הקשה ביותר עבורכם בכל ימות השבוע?

הרהר מנחם רגע קט, ולאחר מכן השיבו, שהוא דבר חשוב וטוב להתעניין ביהדות ולשאלו על מה קשה לך, אבל יחד עם זאת, מפאת חשיבות ורצינות הדברים, צריך לקבוע לזה מועד מתאים בו הם יוכלו לשבת יחדיו בנחת ולשוחח בעניינים חשובים אלו, ואף להשיב לכל שאלותיו כפי שידע ויכול. אם אתה מעוניין בכך, אמר לו מנחם, תוכל לבוא אלי לשיבה במועד שנקבע כעת. מלבד מה שהוא לא ידע מה להשיב לג'וני על שאלותיו בתשובה קצרה שחספם אותו ועליו היה להתייעץ עם רבותיו מה כדאי ורצוי להשיב על שאלותיו מסוג זה, עוד יש בזה עצה הנוגה בה ניתן לדחות שואל בעניני אמונה לעת אחרת, כדרכו של המשיח של הישיבה, שכך היה עונה לכל בעלי השאלות שבאו לשיבה עם שאלותיהם באמונה ובכל חלקי התורה. ונמוקו עמו, שאין לו כל זכות להפסיק את לימוד התורה

סיפור ושאלה בציוד?

אזכור אג בני החלפה איחוד הפרזה עם פרש"י.

המשך מעמוד הקודם

כלל ועיקר, שלמרות שעובר על איסור חמור זה, בכל זאת הוא עדיין מחוייב בשאר כל המצוות.

כמצאתי השנה לאחר אותה שיחת טלפון גורלית, באחד הימים הגיע ל'גוני' לשיבה וביקש לשוחח עם מנחם. מנחם רצה מאוד לשאול אותו מה היה בסוף, אלא שהשכיל לא לשאול מאומה. ל'גוני' החל לטפן על עצמו מה עבר עליו בששה החודשים האחרונים, מפא לפא שיחצוהו טלפוני.

תבין מנחם, פתח ל'גוני' וסיפר, באותה עת שסיפרתי לי את הדברים אודות האיסור הנוראי שיש בנישואין עם אשה גויה, כפי הייתי בדרך לחתונה, נהגתי ברכיב המקושט כפי שמקובל אצל גויי הארצות, בו הייתי אמור לשוב לביתי בסיים החתונה יחד עם רעייתי, כאשר הורי נוסעים לחתונה ברכבם. כששמעתי את דבריך עצרתי בבמה לאחד שמרוב פיזור נפש מעייתי אתונה, ולשהרוב בשולי הכביש כבשתי את פני בכפות ידי כשכולי רועד ממה ששמעתי. באותה עת איחלתי לי שה' יתן לי את העצה מה לעשות בניסיון הקשה והמר, שאכן היה ניסיון שלל לא ניתן לתאר ולשער. שבתך כך כמה דקות ארוכות ברכב ולא ידעתי לעשות נבפשי מה אני עושה במצב קשה זה.

כללתי בדעתי שאני לא יכול כעת שלא לנסוע לחתונה, ועל כן התחלתי לנסוע לכיוון האולם, כאשר בכל אותה העת מתחוללת בקרבי מלחמת עולם אמיתית בין קול אחד האומר לי שאסור לי להתחתן איתה וכלי ומי אתחרת על כך, ואילו קול אחר אומר, שבעת כבד מאוחר מידי להתחרת ואין מה לעשות, ובמיוחד שישנם 'רעבנים' שבודאי יתירו לי דבר כזה, שלא לבייש כלה ביום נישואיה.

אני לא יודע את הצלחתו לנהוג עד לאולם, ומרוב פיזור נפש, כשנכנסתי לחניון של האולם, במקום לחתונת את הרכב במקום השמור לרכוב של החתן, התנתי אותו בקצה החניון סמוך ליציאה. נכנסתי לאולם וכל משפחתי ומשפחתה של הכלה כבר היו במקום וקיבלו אותי בחיבה ובשמחה, כשהורי מרגישים שעובר עלי משהו, אלא שהם תלו זאת בהתרגשות מהחתונה. אבי גם אמר בצחוק לאבי הכלה השופט תומס, שהיות וזו פעם ראשונה שאתחנן, לכן אני כה מרוגש ומבולבל. אחד מהמוזמנים לא העלה בדעתו מה עובר עלי במבלבלי בלבבי בקרבי.

החתונה החלה, התומרת ניגנה את המנגינה המיוחדת אותה מנגנים הגויים במעמד 'טקס נתינת הטבעות', כאשר נתינת הטבעות נעשה לאחר טקס מיוחד בו הוכרז נישואי דברים ובני הזוג מתחייבים על לזה על מיני התחייבויות. במהלך זה שהינו חיקוי עולב של חופה יהודית, להבדיל, נעשה מעל במה מוגבהת באמצע האולם, כאשר מסביב יושבים כל האורחים המביטים בשעמום בטקס וממתנים להשמע האות בה יוכלו לעשות על האוכל הרב שהוכן לחתונה.

עליתי יחד עם הכלה במדריגות לבמה של הטקס, כשאני מביט על עבר הקהל הגדול והמכובד שהגיעו לחתונה, ביניהם עשרות שופטי בית המשפט העליון, כמרים וארכיבישופים, ראשי ערים ומפקדי משטרה בכירים ועוד כל מיני 'מכובדים' שיש להם קשר טוב עם חמי. כשנעמדנו בבמה המוסקה בכיסוי קטיפתי מהודר כשבאמצעו מתנוסס צלם גדול, התחלתי להרגיש שהקהל הטוב בקרבי מתעורר, שלא מתאים לי נישואין אלו, אלא שכבר היה מאוחר מדי בשביל להתחרט.

הארכיבישוף המחוייב עליה או אל הבמה, כשצעדתי מדורים וכולו אומר כבוד והדר, והחל בטקס, בו בראשיתו הוא הסביר לנו בכמה מילים את המרות של נישואין לפי דעתו החולנית, ולאחר מכן, לפני נתינת הטבעות, החל לומר, שמהנהג הוא, שבכדי שלבני גויה לא יהיו טענות אחד על השני בעתיד, על כך הם מוכנים לישא אחד עם השני כמו שהיא, ולא יוכלו לטעון שנתעלם דבר מהם. כדרכם של גויים, שכלפי חוץ הם מכבדים את הנשים ובביתם הם האומללות ביותר, פנה הארכיבישוף ראשונה לכלה ושאלה, האם היא מסכימה להתחתן עם חתנה, בין אם הוא בריא או חולה, חכם או טיפש, עשיר או עני, כללי המעלות או רע מעללים, טוב או רע, לב זהב או מושחת, עדין או גס, מעולה או ירוד, נחמד או מעצבן, אהוב או שנוא, וכן על זה הדרך מנדע עשרים דברים, ועל כולם הכלה מהנהנת בראשה, וכשסיים אמרה בקול רם כפי שאמורות כל הכלות, 'למרות שאני מסכימה לכל זאת, אני בטוחה שחתני הוא הטוב שבחננים'. הקהל הגדול כמעט ולא הקשיב לדברים, טקס זה מוכר להם מחתונות אחרות, והם רק חשבו על האוכל שעוד מעט עומדים לזלול.

לאחר מכן פנה הארכיבישוף אלי, ממשך ל'גוני' בסיפורו, והחל לשאול אותי באותו נוסח, האם אני מסכים להנשא עם כלתי בין אם היא בריאה או חולה, חכמה או טיפשה, וכן על זה

הדרך את כל עשרים השאלות. כשסיים הארכיבישוף את דבריו, באותה עת התעוררה בקרבי עזות דקדושה והשבתי לו שאכן הכלה היא בריאה וחכמה טובת לב ומשכילה ומעלותיה רבות עד בלי די ואף משפחתה מיוחדת... הארכיבישוף חזר ופנה אלי והחל שוב בסדרת עשרים השאלות לפני שהוא מסביר לי שעלי להשיב לו על שאלותיו ולא לומר את אשר על ליבי. כשסיים הארכיבישוף להקריא בשנית את עשרים השאלות, שוב השבתי לו שאכן הכלה בריאה וחכמה, טובת לב ומשכילה... הארכיבישוף איבד את שולותו נפשו ופנה אלי בטון גבוה שעלי להשיב על שאלותיו ולא לומר דברים אחרים, והחל בשלישית בהקראת עשרים השאלות. ציבור המוזמנים הרב הרגיש שעומד להיות דבר מניין, במיוחד בשל קולו הרגוע של הארכיבישוף, ועל כן התיקו את מבטיהם מהשולחנות הערוכים והביטו אלינו והקשיבו לדברים שנאמרו.

כשסיים הארכיבישוף בשלישית את שאלותיו, נשכחתי לו בקול רם, שלמרות שהכלה היא בריאה וחכמה ומרובה במעלות, בכל זאת אני רוצה להוסיף דבר מה. הארכיבישוף הרגוע היה לו לראשונה שאירע לו כדבר הזה, כנראה מרוב סקרנותו. יש לי להגיד, הניח לי לומר את דברי, ושקט מתוח השתרר באולם. באותה עת אמרתי בקול רם כלה, 'להורים ולכל ציבור המוזמנים, שאכן הכלה היא בריאה חכמה ובנונה ובעלת מעלות מרובות, ועד לפני שעה קלה הפצתי בכל ליבי להנשא עמה, וראיתי ובני את פסגת אושירי ושמתתי. רמת המחנה באולם לתה, ובני משכתי בדברי. לפני שעה קלה, לאחר שהשקטית את כל ליבי וכספי בחתונה זו, בעודי נוסע אל עבר האולם ברכבי המקושט לכבוד החתונה, נודע לי לראשונה שיהודי, הדת היהודית אוסרת עלי להנשא לבת אומה או דת אחרת, על כן...'

כששמעו המוזמנים את דברי הללו, לא נתנו לי לסיים, קמו רבים מהם בשאגות, כמתואר בספרים על האספסוף הפרוע פרעות יהודים במפורגמים באירופה, ורצו אל עבר הבמה לעשות בי שמות, תוך כדי שתפסו כל מה שהזדמן להם והעיפו לכיוונו, כשמוספים להטיח בי דברי נגאי על היותי יהודי יחד עם קללות רמות. רבים מאותם אלו שעד לפני כמה רגעים ישבו 'חנוטים' ומכובדים, לפתע התגלו בכל חייתיותם, ועמדו לכולת בי את זעמם. בחסד ה' עלי הצלחתי להמלט מהם וברחתי אל עבר יציאת החרום הצדית של האולם. אחד מהם זעק לכל האחרים שירוצו לכתר אותי מהיציאה השנייה, כאשר רובם רצו לעבר החניה השמורה לרכוב של החתן והוריו והחלו לכולת את זעמם ברכב שחנה במקום, במטרה להנקם בי על מעשי ולמונע ממני להמלט ברכבי מהמקום. אלא שהרכב כלל לא היה שלי, הם הנספו על רכב השרד של אבי הכלה. באותו רגע הבנתי את הגס של עשה עמי שבעת נסיעתי אל האולם, מרוב ערפול ובלבול החנתי את הרכב בקצה החניון, סמוך ליציאה, ועל כן מיהרתי את צעדי לקצה החניון, ונכנסתי לרכבי ונמלטתי כל עוד נפשי בי.

שעה ארוכה עוד המשיכה הסערה באולם, כאשר רובם ככולם מהאורחים המכובדים מקללים את היהודים ומדברים אודות חסרונותיהם וחוסר אמנם, שעד שבתו של השופט העליון הסכימה להנשא ליהודי, הוא עוד מבזה אותה בפני כל המשפחה והידידים הנכבדים. הורי ובני משפחתי שהיו בחתונה, סגנו מנות רבות של תחושות וביזיונות, ובקושי נמלטו מהאולם כשאינם מבינים היאך אירע להם כדבר הזה.

עוד בדרכם של הורי לביתם, הם התקשרו אלי והודיעו לי בכעס רב, שלאחר הביזיונות הרבים שעשיתי להם, ועוד מול כל המכובדים והשופטים ואנשי השררה, הם אינם חפצים להכיר אותי יותר. שאולי לשיבה אל כל מקום אחר, אלא אליהם שלא אחזור. והוסיפו ואמרו לי, שהם אינם מתכוונים לעזור לי להתמודד מול תביעות העתק שמשפחת הכלה תגיש מולי על הפרת הסכם לנישואין, ובמיוחד שיש להם קשרים טובים בבתי המשפט.

הודעתם זו של הורי הקשתה עלי את העמידה בניסיון, אך מלבד זאת היתה לי שמחה וששון עד בלי די על כך שזיכיתי לעמוד בניסיון קשה נוראי ולהתגבר בכולות בלתי אנושיות ולעזוב את הכלה ומשפחתה במעמד החתונה. מה גם שבעת כעס ועצבים התברר לי מה מחשבתם האמיתית של הכלה ומשפחתה עלי ועלי ידותי, כך שהיה זה ממש בבחינת נס שפצלת מהם וממשפחתם.

מתוך חשש רב שידו הארוכה של חמי ותבריו תגיע אלי, העדפתי לעזוב את המקום והמידנה עלי יעבור זעם, ובמקל תקופה ארוכה שהייתי בכפר קטן ומרוחק, ועל כן לא חזרתי אליך לספר לך את מה שלבסוף אירע, היאך הקב"ה הגיל אותי במאסור נוראי וחמור זה, כאשר כל עת הייתי מפוחד ומבלתי מראה ניידת משטרה שעברה בכביש הסמוך לכפר ויכאל צמרמורת, שמא יגלו אותי אנשי חמי שהיו לו קשרים רבים

בכל מקום שהיה צריך, והיה לי חשש גדול שהם ימצאו את הדרך למצות עמי את הדין ולנקום בי את קמתם, ואף לא אינני כלל לבית משפט לתביעה, ובאותם ימים כשהיו ימים בהם כשל כח סגולי שהייתי בכפר הניחד בחוסר כל, ניהמתי את עצמי שזה מבלי לי כעונש וכפרה על שהתעצלתי מלמלח ולשמור את מצוות ה' מיד כשנודע לי עליהם, ומצאתי נוחם ועידוד לנפשי בדברי רש"י בפרשת שלח, כפי שלמדת אותי שדכאי ללמוד לימוד זה, והייתי סמוך ובטוח בה' שיתן לי את היכולת לעמוד ביסורים וקשיים אלו.

ל'גוני' סיים את סיפורו שלפני כמה ימים שלחה אמי להודיעני שבעת לאחר כמה חודשים בהם הספיקה כלתי למצוא לה את הערל שעמו נשוא, עורך הדין של הורי הגיע להסכמת פייסום עם משפחת הכלה, והם סיימו את הפרשיה בתשלום עתק של פיצוי, כאשר הכלה ומשפחתה חתמו שאין להם עליו כל תביעה ממונית, וכבר נרגעו הרוחות ואני יכול לשוב לביתי הורי.

שנה נוספת עברה על ל'גוני' כשהוא בבית הוריו, וממשיך את קביעות לימודו השבועי יחד עם מנחם, כאשר במשך הזמן הוסיף קביעות שבועיות נוספות עם אחד החבורים האחרים בשיבה, ומשבוע לשבוע התעלה ועמד עוד ועוד, עד שהחל לשמור מצוות רבות לרוב, ובמיוחד שחלל אף בלימוד בספר 'קיצור שולחן ערוך', והשתדל לעשות שכל שלמד זיוד.

זמן קצר לאחר שחלפה השנה, חלתה אמו של ל'גוני' בחולי קשה וכבד, ול'גוני' טיפל בה וסעד אותה במסירות רבה, כאשר הוא ממשיך ללימודיו הקבועים דרך הטלפון בכדי שיוכל לטפל באמו בכל מה שהיא צריכה. באחד הימים שחוליה הכבד עליה מאוד, והיה נראה לה שהיא עומדת לעזוב את העולם, היא פנתה ל'גוני' והודתה לו על כל טיפוליו המסור אליה, אמרה שהיא חפצה לספר לו וליידע אותו בענין חשוב ומהותי עבורו, והוא, שהוא אינו בנה וכן בעלה, אלא היות ולא היו להם ילדים והם חפצו מאוד לרצו לילדים ולהעניק להם כל מה שיצטרכו, על כך, כשהוא היה בן כמה שבעות, הם קיבלו אותו לאימוץ דרך רשות הרווחה במדינה, ממשפחה קשת יום שהתגוררה בקצה השני של המדינה. מילותיה האחרונות של האם המאמצת קודם מותה הוא, שעליו לדעת שאינו יהודי כלל, שהרי הורי גויים גמורים והם מעולם לא אגירוהו, כך שהוא נשאר בגוינות.

האם המאמצת שעזבה את העולם, השליכה את ל'גוני' לסערה חדשה שכמונתה טרם חווה, הוא אינו יהודי!! הוא גוי!! וכי בחינם הוא ויתר על נישואין עם ביתו של שופט עליון במדינה ובסופו היה צריך לפצותו הון רב, והוא בכלל לא יהודי, הוא גוי!! איך כדבר הזה!! ל'גוני' הרגיש שנפלו עליו השמים, ולא ידע לישב על צוואת נפשו, הוא גוי או יהודי, מה הוא. במהלך השבעה הודיע לו אביו בצורה חד משמעית, שעליו לדעת שהוא בנם של זוג איכרים גויים ממוצא רוסי המתגוררים בכפר נידח בדרום המדינה, ואין לו מקום לחניון, הם אינם יהודים כלל וכלל, ואביו הוא אחד משונאי ישראל של אמריקה, שהיה כל ימי שיכור כלוט, עד שזמן קצר לאחר ליתומו מת בגיל צעיר ממחלות כבד כדרכם של שיכורים, ולבמות אביו, אמו שהיתה צריכה להתמודד עם כל מיני מצבים, לא הצליחה לגדל את הילדים, על כן הוא הגיע אליהם לאימוץ.

כשנודע למנחם מצבו הנוראי של ל'גוני', ניסה לשוחח עמו מעט על הדברים, אך ללא הועיל, הוא היה כה מבולבל ונסער, היאך יתכן והוא גוי גמור, הוא לא בן אהוב לה', הוא בבחינת גוי ששבת חייב מיתה, ובכלל הוא מנסר נפש להמנע להנשא לגויה בו בזמן שהוא עצמו גוי גמור. מנחם הציע ל'גוני' שילכו יחדיו לאחד מגדולי ישראל ויפוש בפניו את אשר על ליבו וישמע ממנו עצה ותושיה בדבר הדרך אשר ילך בה. כשנכנסו השנים למרן שליט"א ומנחם סיפר לו את סיפורו של ל'גוני' ועמיתו בניסיון הקשה ועם הסיוע של מה שנודע לו לאחרונה, והוא שאל מה ל'גוני' אמור לעשות כעת.

מרן שליט"א התפעל עד מאוד מכוחו העצום של ל'גוני' לעמוד בניסיון ואמר להם, שאם אכן צדקו אביו ואמו המאמצים שאינו יהודי, כדאי לו להשאיר גוי והוא קיים שבע מצות בני נח, אלא שליבו ואומר לו שהוא אינו גוי, מי שרגלי ורגלי אבותיו לא עמדו למרגלות הר סיני, אין לו את הכח והעזו להתמודד ולנצח בכוח ניסיון קשה. על כן יעץ מרן שליט"א הוא ישיבו 'חוקר פרטי' שינסה להתחקות אחר הוריו ואולי הוא יגלה דבר מה. ל'גוני' אינו שכר חוקר פרטי מקצועי, שלאחר בדיקה וחקירה מרובה וארוכה הצליח לאמת את דברי מרן שליט"א אודות הרגשותו של'גוני' הוא אכן יהודי. אותו גוי שיכור נשא לאשה את בתו של אחד מיהודי יעירתו כשהוא מבטיח לה גדולות ונצורות, ולמעשה היא היתה עבורו כשפחה חרופה כל ימיה, כסופם המר של כל אותן בנות תמימות המתפתות להנשא לאלו שאינם בני ברית, ועל כן ל'גוני' נחשב כיהודי כשר.

מנין בפרשתנו עפרש"י החתוך ל'גוני' לעמוד במצבו הקשה?

בתשובה לשאלה, מנין בפרשתנו עפרש"י החליט ר' שלמה לצאת לדרכו הארוכה והרחוקה להצטרף עם מרדכי שיבועי המפגינים כנגד פרוצות השבת בפתח תקוה, למרות שכבר עברה שעה ארוכה מאז שיצאו הציבור להפגנה ובשני סיוני בר שהיה כבר לא אסיפק להגיע להפגנה, האזכה מדבריה רש"י, שיש בחינה מיוחדת של שרד על ההליכה, ועל כן החליט ר' שלמה, שאף שיבועי סיכוי קלוש שיפסד את המצוה של הצטרפות לציבור המוחים למען כבודו ית"ש, בכל זאת שוה לו ההתאמצות להלך כברת דרך ארוכה זו למען כבוד ה'.

שפות הזכרים לשבוע עבר
הרבנים א"ה הנ"ח

אומן יג. - מודיעין עילית - ש"ת נודע ביהודה, ב"כ
קשש א.י. - בני ברק - שבחא דיוניקא.
נומן 2 - קרית ספר - שבחא דיוניקא.
ניקליץ יג. - לייקווד - שבחא דיוניקא.
נורדמן 2 - מודיעין עילית - שבחא דיוניקא.
ויסנר אג. - ירושלים - ספר החינוך.
מאנן יג. - לודן - ספר החינוך.

הודעה נשלחה לתשלול לזכרים. (במהלך החודש הקרוב)

לתקופת ניסיון, ניתן לקבל כל שבוע את העלון בפקס או באימייל (ללא תשלום). את שמם ותחובתם בכתב בורור, בתוספת מס' טלפון ליברורים, לפקס המערכת או למייל: ichudbchidud@gmail.com

תשובות לשאלות המתפרסמות בעלון זה, יש לשלוח בכתב ברור וקריא, בציורף שם, כתובת וטלפון, עד ליום ג' בשעה 23.00 בלבד לפקס' 9741115 - (08) מחו"ל ב'קידומת 8 - 972 + (24 שעות) [או למייל ichudbchidud@gmail.com - **כתובת מייל חדשה** עד יום ב' בערב בלבד]

הפרסים לשבוע זה: ספר "לפרקים" ב"כ
עוד ארבעה זכרים מספיים, כל אחד בספר "ליקוטי הפני חיים" קונטרס ת"ת.
הפרס לשבוע זה על "סיפור ושאלה בציוד" שני זכרים, כל אחד בספר "יומא סוניה לרב".

להצטרף, הארות ותגובות וכל עניני העלון, ותרחומות והנצחות, יש לפנות למערכת בפקס ובמייל הנ"ל